

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 424

**Rachunek kosztów
Rachunkowość zarządcza
Controlling**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Jadwiga Marcinek
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Barbara Cibis
Łamanie: Beata Mazur
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-574-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
53-345 Wrocław, ul. Komandorska 118/120
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Tomasz Ankiewicz, Zofia Wiszkowska: Charakterystyka procesu ustalenia kosztu jednostkowego produktu w przedsiębiorstwie branży meblarskiej / Description of the establishment of the unit cost of manufacturing goods in a furniture branch company.....	9
Anna Balicka: Zewnętrzne źródła informacji w rachunkowości zarządczej przedsiębiorstw branży motoryzacyjnej / External sources of information for the accounting management of automotive sector enterprises	21
Magdalena Barańska: Analiza SWOT jako narzędzie controllingu strategicznego w międzynarodowym przedsiębiorstwie budowlanym / SWOT analysis as an instrument of strategic controlling – a case study of an international construction company.....	31
Piotr Bednarek: Niestandardowe wyznaczniki jakości audytu wewnętrznego / Non-standard indicators of internal audit quality	41
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Controlling kosztów w zakładzie ubezpieczeń / Cost controlling in an insurance company	50
Joanna Dyczkowska: Prezentacja kosztów B+R w raportach rocznych europejskich spółek biotechnologicznych / Presentation of R&D costs in annual reports of biotechnological companies	60
Tomasz Dyczkowski: Wpływ źródeł finansowania na planowanie i kontrolę w organizacjach pożytku publicznego / An impact of financing sources on planning and control in public benefit organisations	72
Izabela Emerling: Wykorzystanie rachunku kosztów działań do planowania kosztów banku / Use of activity based costing to plan bank's costs	86
Rafał Jagoda, Magdalena Kryska: Koszt kredytów hipotecznych we franku szwajcarskim a ryzyko utraty wypłacalności gospodarstw domowych / Cost of mortgages in Swiss francs vs. a risk of insolvency of households	98
Zdzisław Kes: Strukturyzacja budżetów kosztów / Structuring of costs' budgets)	107
Marcin Klinowski: Podatkowe aspekty finansowania zakupu środka transportu w działalności gospodarczej / Tax aspects of the purchase of a passenger car financing in business	118
Roman Kotapski: Ośrodki odpowiedzialności i miejsca powstawania kosztów w podmiotach leczniczych / Responsibility centers and cost centers in healthcare institutions	130

Robert Kowalak: Mierniki dokonań w budżetowaniu przedsiębiorstwa / Performance indexes in enterprise budgeting	140
Marcin Kowalewski, Piotr Głowicki: Metoda hoshin kanri w przedsiębiorstwach wykorzystujących koncepcję lean management / Using hoshin kanri method in lean enterprise.....	154
Maria Nieplowicz: Analiza przypadków wdrożeń zrównoważonej karty wyników w jednostkach samorządu terytorialnego / The analysis of the Balanced Scorecard implementation in the local government units	164
Edward Nowak: Zasada równoważenia kosztów i korzyści z informacji dostarczanych przez sprawozdania finansowe / Applying the cost-benefit principle to information disclosed in financial statements	173
Marta Nowak: Praca biegłego rewidenta w ujęciu psychologicznym. Koncepcje cech, style atrybucji, strategie obronne oraz błędy i efekty poznawcze / Certified auditor's work in psychological dimension. Feature conceptions, attribution styles, defense strategies and cognitive biases and effects	182
Marta Nowak: Wpływ doświadczeń zawodowych studentów kierunków związanych z rachunkowością na preferencje w zakresie specyfiki, organizacji oraz kariery w przyszłej pracy / The impact of professional experiences of students of accounting-related specializations on their preferences concerning specification, organization and career in their future work	191
Michał Poszwa: Wynagrodzenia i składki ubezpieczeniowe w rachunku kosztów uzyskania przychodów / Salaries and contributions in cost accounting of revenues obtaining	204
Marcin Wierzbiński: Rachunkowość zarządcza w identyfikacji szans i zagrożeń w otoczeniu zewnętrznym dla modelu biznesowego przedsiębiorstwa / Management accounting in the identification of opportunities and threats for business model in external environment of the company	212

Wstęp

We współczesnej gospodarce, przy zmieniających się bardzo dynamicznie warunkowaniach rynkowych, istotną rolę odgrywają systemy generowania informacji. Dla menedżerów wszystkich szczebli ważne jest, aby móc podejmować decyzje na podstawie rzetelnie przygotowanych raportów i rachunków kalkulacyjnych. Większość potrzebnych decydom informacji można pozyskać z wewnątrz przedsiębiorstwa, ale muszą zostać one odpowiednio zestawione i zaprezentowane. W związku z tym funkcje, jaką pełnią rachunek kosztów, rachunkowość zarządcza i controlling w rachunkowości oraz zarządzaniu, należy uznać za niezwykle ważne. Są to obszary, które ze względu na potrzeby jednostek gospodarczych nieustannie się rozwijają, co skutkuje pojawianiem się coraz to nowych rozwiązań. Na bieżąco publikowane są teoretyczne opracowania wielu nowych bądź ulepszanych instrumentów, które jednocześnie mają szerokie i realne zastosowanie w praktyce.

Rachunek kosztów dostarcza różnych informacji o kosztach, sposobach i metodach kalkulacji w zależności od potrzeb przedsiębiorstwa. Umożliwia wykorzystywanie tych informacji w rachunkach wyników i pozwala na świadomą kontrolę ich poziomu. Rachunkowość zarządcza jest systemem, który powinien uzupełniać dane księgowo i prezentować informacje, których w obligatoryjnej sprawozdawczości finansowej nie ma. Controlling natomiast powinien wspomagać proces zarządzania poprzez raportowanie wewnętrzne i właściwie przygotowane budżetowanie.

Przedstawione w niniejszej publikacji zagadnienia można przyporządkować do trzech głównych grup tematycznych:

- 1) rachunku kosztów – zawierające charakterystykę procesu ustalania jednostkowego kosztu produktu, klasyfikację kosztów na potrzeby controllingu, prezentację kosztów badań i rozwoju w raportach rocznych, wykorzystanie rachunku kosztów działań, kalkulację kosztów kredytów hipotecznych, a także prezentację zasady równoważenia kosztów i korzyści z informacji dostarczanych przez sprawozdania finansowe;

- 2) zarządczych instrumentów rachunkowości i controllingu – prezentowane tu kwestie dotyczą controllingu strategicznego, controllingu kosztów, wpływu źródeł finansowania na planowanie i kontrolę, mierników dokonań w budżetowaniu oraz rachunkowości zarządczej w identyfikacji szans i zagrożeń w otoczeniu zewnętrznym przedsiębiorstwa;

3) zastosowania specyficznych rozwiązań dla różnych branż i działalności – branży meblarskiej czy motoryzacyjnej, międzynarodowych przedsiębiorstw budowlanych, podmiotów leczniczych, europejskich spółek biotechnologicznych i branży finansowej.

Autorzy liczą na to, iż przedstawione przez nich koncepcje i metody zostaną z powodzeniem wykorzystane w praktyce gospodarczej bądź staną się przyczynkiem do dalszych dyskusji i poszukiwań jeszcze bardziej skutecznych instrumentów rachunku kosztów, rachunkowości zarządczej i controllingu.

Edward Nowak, Magdalena Chmielowiec-Lewczuk

Anna Balicka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: anna.balicka@ue.wroc.pl

**ZEWNETRZNE ŹRÓDŁA INFORMACJI
W RACHUNKOWOŚCI ZARZĄDCZEJ
PRZEDSIĘBIORSTW BRANŻY MOTORYZACYJNEJ**

**EXTERNAL SOURCES OF INFORMATION
FOR THE ACCOUNTING MANAGEMENT
OF AUTOMOTIVE SECTOR ENTERPRISES**

DOI: 10.15611/pn.2016.424.02

Streszczenie: Artykuł jest poświęcony zagadnieniu zewnętrznych źródeł pozyskiwania informacji na potrzeby rachunkowości zarządczej przedsiębiorstw branży motoryzacyjnej. Źródła informacji są elementem niezbędnym do funkcjonowania rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwie. Wiarygodność źródła informacji decyduje o jakości przeprowadzanych na jego podstawie analiz. Wybór źródeł informacji ma znaczny wpływ na użyteczność pozyskiwanych informacji. Celem artykułu jest ukazanie potrzeby identyfikowania zewnętrznych źródeł informacji o branży motoryzacyjnej, które mogą zostać wykorzystane w systemie rachunkowości zarządczej. Obiektem badań są przedsiębiorstwa branży motoryzacyjnej. Właściwy dobór informacji pochodzących z zewnętrznego otoczenia przedsiębiorstwa w znacznym stopniu wpływa na skuteczność systemu rachunkowości zarządczej.

Słowa kluczowe: źródła informacji, rachunkowość zarządcza, branża motoryzacyjna.

Summary: The article is devoted to the issue of external sources of information for management accounting of automotive industry enterprises. Sources of information are crucial for the functioning of management accounting in the company. The credibility of sources of information determines the quality carried out on the basis of this analysis. The selection of information source has a significant impact on the usefulness of collected information. The aim of the article is to show the need to identify external sources of information for the automotive industry, which can be used in the system of management accounting. The object of the study are enterprises from the automotive industry. A proper selection of information from the outside of enterprise environment has a significant impact on the effectiveness of management accounting system.

Keywords: sources of information, management accounting, automotive industry.

1. Wstęp

Głównym celem artykułu jest ukazanie potrzeby identyfikowania zewnętrznych źródeł informacji o branży motoryzacyjnej, które mogą zostać wykorzystane w systemie rachunkowości zarządczej. Oprócz analizy źródeł informacji niezbędne jest także wyróżnienie zakresu informacyjnego, który jest najistotniejszy ze względu na specyfikę przedsiębiorstw działających w tym obszarze. Podmioty funkcjonujące w branży motoryzacyjnej, ich zależność organizacyjna oraz charakter oferowanych przez nie dóbr i usług są bardzo zróżnicowane. Przemysł motoryzacyjny w znacznym stopniu wpływa na koniunkturę gospodarczą, a kryzys w branży motoryzacyjnej wpływa na stan gospodarki światowej.

Dążąc do osiągnięcia celu głównego, sformułowano następujące cele cząstkowe:

1. Zidentyfikowanie specyfiki branży motoryzacyjnej.
2. Scharakteryzowanie rodzajów źródeł informacji.
3. Przeprowadzenie analizy zewnętrznych źródeł informacji pod kątem potrzeb informacyjnych rachunkowości zarządczej.

W artykule zastosowano następujące metody badawcze: studia literaturowe, analizę i wnioskowanie. Do napisania tego artykułu niezbędne były dane i informacje publikowane na oficjalnych stronach internetowych oraz literatura przedmiotu, raporty, rankingi.

2. Specyfika branży motoryzacyjnej

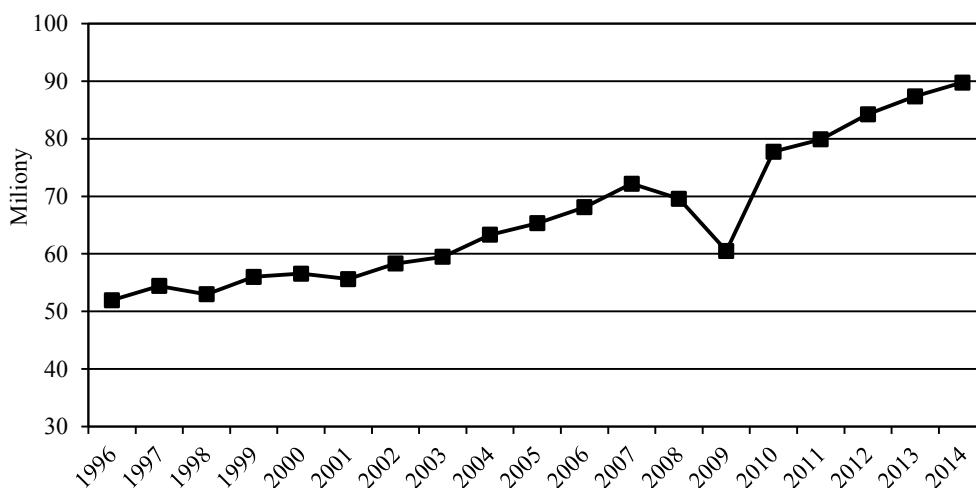
Branża motoryzacyjna jest to gałąź przemysłu obejmująca produkcję towarów oraz świadczenie usług związanych z pojazdami napędzanymi silnikami. Obecnie produkcja w branży motoryzacyjnej opiera się na wytwarzaniu pojazdów ze standardowych części, charakteryzuje się wysokim stopniem zautomatyzowania oraz masową lub wielkoseryjną skalą produkcji. Pod względem rodzaju działalności w branży motoryzacyjnej wyróżniamy przedsiębiorstwa [Jastrzębska 2014]:

- produkcyjne – zajmujące się produkcją pojazdów samochodowych, części i akcesoriów;
- usługowe – trudniące się obsługą i naprawą pojazdów samochodowych, okresowymi badaniami technicznymi pojazdów, złomowaniem pojazdów;
- handlowe – zajmujące się sprzedażą pojazdów nowych i używanych oraz części i akcesoriów.

Niniejszy artykuł koncentruje się na produkcji pojazdów silnikowych jako na podstawowym działaniu, na którym opiera się funkcjonowanie tej branży.

Branża motoryzacyjna charakteryzuje się systematycznym wzrostem produkcji, który jest ograniczany jedynie wojnami i kryzysami gospodarczymi. Funkcjonowanie tej branży jest ściśle powiązane z koniunkturą gospodarczą, wielkość produkcji aut bywa wskaźnikiem stanu gospodarki. Stan branży motoryzacyjnej odzwierciedla liczba wyprodukowanych pojazdów na świecie. Na rysunku 1. przedstawiono glo-

balną liczbę wyprodukowanych pojazdów silnikowych w milionach sztuk, odnotowaną w latach 1996-2014. W latach 1996-2007 zauważalna była tendencja wzrostowa liczby produkowanych aut, z małymi odchyleniami; świadczy to o dobrej kondycji branży i dużym zapotrzebowaniu społeczeństwa na pojazdy. Znaczne obniżenie poziomu produkcji nastąpiło w latach 2008-2009 i spowodowane było kryzysem gospodarczym. W roku 2010 nastąpiła poprawa sytuacji i wyprodukowano o 26% więcej samochodów niż w roku poprzednim oraz o 6% więcej niż przed kryzysem. Lata 2011-2014 charakteryzowały się produkcją w liczbie od ok. 80 do ok. 90 mln sztuk, czyli wzrostem liczby wyprodukowanych pojazdów w porównaniu z rokiem 2010, co oznacza, że branża odzyskała i utrzymuje pożądany poziom wzrostu produkcji.

Rys. 1. Globalna produkcja pojazdów silnikowych w milionach sztuk w latach 1996-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie [1].

Ilościowo największą grupę produkowanych pojazdów stanowią samochody osobowe. Struktura produkcji pojazdów samochodowych w latach 1996-2014 – w ok. 70-80% są samochody osobowe [2].

Pojazdy samochodowe są produkowane na całym świecie, jednak w celu przybliżenia obszarów o największej aktywności można przeanalizować strukturę produkcji według poszczególnych regionów. Najmniejsza jest wielkość produkcji w Afryce – nie przekraczała 1% w stosunku do ogólnej liczby aut wyprodukowanych w latach 1999-2014. W latach 1999-2001 Europa produkowała najwięcej pojazdów. Stan ten uległ zmianie w 2002 r. – najwięcej pojazdów produkowanych było w Azji i Australii z Oceanią. W roku 2009 udział tego regionu w światowej produkcji przekroczył 50% i sytuacja ta utrzymywała się do 2014 r. Wysoki poziom produkcji

pojazdów w Azji i Australii z Oceanią to zasługa Chin i Japonii, które są największymi producentami w tym regionie. W latach 2011-2014 połowę produkcji pojazdów generowała Azja i Australia z Oceanią, a drugą połowę Europa z Ameryką [3].

Branża motoryzacyjna w początkach istnienia charakteryzowała się dużą liczbą podmiotów działających w jej obrębie. Wraz ze zmianami, jakie zachodziły w samych pojazdach, zmniejszała się liczba przedsiębiorstw, które je produkowały. Było to efektem łączenia się różnych firm ze względu na dużą kapitałochłonność produkcji, szczególnie z uwagi na fakt, iż produkcja samochodów wymaga pracy wielu specjalistycznych maszyn. Obecnie podmioty produkujące pojazdy przejawiają skłonność do konsolidacji, łączenia się w większe grupy, co daje większe możliwości działania. Produkcja skoncentrowana jest w obrębie kilku grup właścicielskich. Połączenie kilku przedsiębiorstw oznacza większy kapitał, możliwość zapewnienia różnorodności oferowanych pojazdów oraz szybszą reakcję na potrzeby klientów. Jednocześnie połączenie kilku jednostek pozwala na redukcję poziomu kosztów.

Na rynku motoryzacyjnym podejmowane są charakterystyczne działania kooperacyjne, a także koopetycyjne. W XXI w. przedsiębiorstwa są świadome, iż nie są w stanie wyłącznie we własnym zakresie oraz w odpowiednim czasie wytworzyć całej konstrukcji samochodu, która byłaby pod każdym względem najlepszym rozwiązaniem dostępnym na rynku. Większość jednostek przyjęła zasadę, że jeżeli inna firma wytwarza dany element najlepiej, to nieopłacalne jest ponoszenie kosztów na stworzenie własnej, równie dobrej technologii, korzystniejsze jest wykorzystanie już istniejących rozwiązań. Poważne wyzwania stoją przed przedsiębiorstwami produkującymi pojazdy samochodowe, gdyż muszą one dostosować wytwarzane wyroby do wymagań rynków wschodzących, przy jednoczesnym zadbaniu o rozwój innowacji, technologii i działań proekologicznych [Lewin, Newbury 2010].

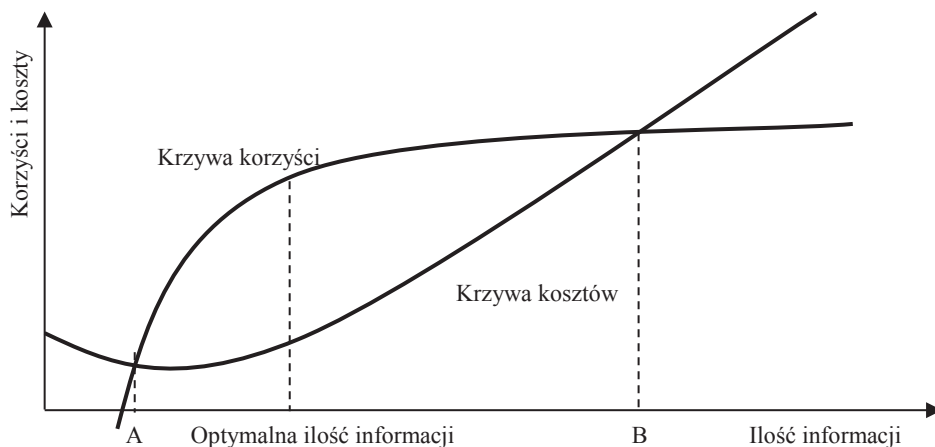
3. Źródła informacji

Informacja jest to uporządkowana i przeanalizowana wiadomość (sygnał), którą otrzymuje odbiorca, przekazana mu w odpowiedniej (zrozumiałej) postaci, a na którą zgłasza on zapotrzebowanie w związku z realizacją określonych celów [Świderska 2003]. Definicji informacji jest bardzo wiele i duża jest ich różnorodność. Punktem wspólnym jest podkreślenie w definicjach [Mroczo, Stańkowska 2010]:

- elementarnego charakteru informacji,
- pochodzenia treści informacji ze świata zewnętrznego,
- możliwości dostosowywania się odbiorcy do uwarunkowań środowiska dzięki przekazanej treści,
- występowania informacji w procesie komunikowania, w pewnym układzie informacyjnym,
- roli informacji jako czynnika zmniejszającego niewiedzę odbiorcy,
- wyrażania informacji za pomocą określonego czynnika,

- głównego zadania informacji jakim jest pobudzenie do sprawniejszego i celowego działania.

Informacje są niezbędnym elementem w procesie podejmowania decyzji, a posiadane przez nie cechy jakościowe decydują o ich użyteczności dla organizacji.

Rys. 2. Optymalna ilość informacji

Źródło: [Forlicz 2008].

Na rysunku 2. przedstawiono kształtowanie się optymalnej ilości informacji. Jednostki gospodarcze ograniczają ilość pozyskiwanych informacji ze względu na koszt, zjawisko redundancji lub malejącą użyteczność dodatkowych informacji. Generowanie przez podmiot dodatkowych informacji sprawia, że im więcej treści jednostka chce uzyskać, tym więcej musi za nie zapłacić. Użyteczność tych informacji może okazać się niewielka, a wraz z każdą kolejną wiązką informacji pewna ich część może się powtarzać z już uzyskanymi. Na rysunku 2. zauważyć można, iż ilość informacji poniżej punktu A oraz powyżej punktu B wskazuje, że koszty pozyskania informacji są większe niż korzyści z nich wynikające. Pozyskiwanie informacji jest opłacalne, jeżeli ich ilość zawiera się w przedziale między punktami A i B [Forlicz 2008].

W tabeli 1. przedstawiono klasyfikację źródeł informacji. Wyodrębnione rodzaje źródeł informacji nie funkcjonują odrębnie względem siebie, klasyfikacje te przenikają się wzajemnie. Podział źródeł informacji jest różnorodny względem poszczególnych kryteriów. Dla potrzeb rachunkowości zarządczej podstawowym wyróżnieniem jest klasyfikacja ze względu na miejsce powstawania informacji, wyodrębnienie zewnętrznych i wewnętrznych źródeł. Do zewnętrznych źródeł informacji należą: firmy doradcze, wywiadownie gospodarcze, instytucje finansowe, dostawcy, odbiorcy, konkurenci, organizacje konsumenckie, media, instytucje naukowo-badawcze, instytucje rządowe, organizacje międzynarodowe, itp. Podstawowym wewnętrznym

Tabela 1. Klasyfikacja źródeł informacji

Kryterium	Podział	Opis
Miejsce powstawania informacji	Zewnętrzne	Pochodzące spoza przedsiębiorstwa, dotyczące głównie otoczenia makroekonomicznego i sektorowego
	Wewnętrzne	Generowane przez przedsiębiorstwo i opisujące jego sytuację
Rodzaj źródła	Tradycyjne	Np. źródła papierowe, bezpośrednie rozmowy lub telefoniczne
	Elektroniczne	Informacje zapisane w formie elektronicznej
Pochodzenie informacji	Własne	Powstałe w wyniku rejestracji własnych zdarzeń
	Obce	Opisujące zdarzenia zachodzące w otoczeniu
Pewność źródła	Pewne	Źródła zawierające prawdziwe, wiarygodne informacje
	Niepewne	Źródła ograniczonego zaufania
Poziom agregacji informacji	Pierwotne	Realne obiekty, procesy lub zdarzenia ekonomiczne
	Wtórne	Systemy społeczno-gospodarcze dysponujące wewnętrznymi systemami informacyjnymi, z których jest podbierana informacja do danego procesu informacyjnego
	Pochodne	Zasoby informacyjne innych procesów lub systemów informacyjnych, które w danym procesie są wykorzystywane jako źródła informacji
Legalność źródła	Legalne	Zgodne z kwestiami etycznymi
	Nielegalne	Niezgodne z kwestiami etycznymi
Geneza źródła	Rejestracja zdarzeń	Opis poszczególnych typów zdarzeń pierwotnych
	Potrzeby informacyjne	Zakres gromadzonych informacji zależy od potrzeb informacyjnych użytkowników końcowych
Dostępność źródeł informacji	Zamknięte	Dostępne tylko dla określonych użytkowników
	Otwarte	Ogólnodostępne
Charakter dokumentowania	Ewidencyjne	Gromadzone przez systemy ewidencyjne funkcjonujące w jednostce
	Pozaewidencyjne	Źródła pozostające poza systemem ewidencyjnym jednostki
Charakter źródła	Formalne	Posiadające formalny charakter
	Nieformalne	Nieposiadające formalnego charakteru

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Stępiak 2010; Borowiecki i in. 2001; Oleński 2003; Świdarska 2003].

źródłem informacji jest jednostka gospodarcza, wraz z wyodrębnionymi w niej obszarami generowania informacji. Wewnątrz przedsiębiorstwa można wyróżnić trzy podstawowe źródła, które stanowią kierownictwo, pracownicy oraz różne komórki organizacyjne (np. dział finansowo-księgowy, dział controllingu, dział produkcji, dział sprzedaży, dział rachunkowości zarządczej) [Świdarska 2003].

4. Zewnętrzne źródła informacji o branży motoryzacyjnej

Rachunkowość zarządcza jest to proces identyfikacji, pomiaru, analizy, interpretacji i przekazywania informacji w ramach realizacji celów organizacyjnych [Jamal i in. 2007]. Cele funkcjonowania rachunkowości zarządczej w przedsiębiorstwie [Baran 2011]:

- dostarczanie informacji o kosztach usług, produktów i innych obiektów będących przedmiotem zainteresowania zarządzających;
- dostarczanie informacji do planowania, kontroli, oceny i ciągłego doskonalenia;
- dostarczanie informacji potrzebnych do podejmowania decyzji.

Istotę rachunkowości zarządczej stanowi dostarczenie informacji wspierających realizację procesu zarządzania. Zapotrzebowanie na informacje ekonomiczne pochodzące z systemu rachunkowości zarządczej wynika z różnych sytuacji decyzyjno-kontrolnych powstających w konkretnych warunkach zarządzania [Nowak 2003].

Podstawowymi zewnętrznymi źródłami informacji na temat branży motoryzacyjnej są sprawozdania finansowe, raporty roczne i sprawozdania z działalności podmiotów funkcjonujących w tej branży. Sprawozdania finansowe dostarczają wszystkich kluczowych informacji o podstawowych kategoriach finansowych przedsiębiorstwa (składnikach majątkowych i źródłach ich finansowania, przychodach i kosztach, wpływach i wydatkach) [Jaworski 2012]. Istotnym elementem są także sprawozdania z działalności, które przedstawiają funkcjonowanie przedsiębiorstw również od strony osiągnięć dokonanych w danym okresie, perspektyw na przyszłość oraz wszelkich działań pozaprodukcyjnych. Najczęściej publikowane są sprawozdania w formie raportów rocznych, głównie na oficjalnych stronach koncernów i dzięki temu stanowią ogólnodostępne źródło informacji. Wiarygodność informacji zawartych w tych sprawozdaniach gwarantuje audytor, gdyż są one poddawane rewizji finansowej i zawierają opinię z przeprowadzonego badania. Dodatkowymi raportami generowanymi przez jednostki gospodarcze są różnego rodzaju sprawozdania dotyczące pozaprodukcyjnych działań przedsiębiorstwa, np. raporty środowiskowe, zrównoważonego rozwoju lub kapitału intelektualnego.

W tabeli 2. wyodrębniono zewnętrzne źródła informacji dla narzędzia rachunkowości zarządczej, jakim jest benchmarking. Nie są to jedyne zewnętrzne źródła, z jakich można uzyskać powyżej wyszczególnione informacje, jednak wybrane są najbardziej wiarygodne i mogą być najbardziej użyteczne dla kierownictwa przedsiębiorstwa. Benchmarking stanowi jeden z przykładów zastosowania zewnętrznych źródeł informacji. Zewnętrzne źródła informacji są również niezbędne w rachunkowości zarządczej zorientowanej na kształtowanie strategii wzrostu wartości. Pozycji konkurencyjnej lub atrakcyjności branży nie da się określić bez informacji pozyskanych z otoczenia zewnętrznego. Kształtowanie zrównoważonego wzrostu przedsiębiorstwa również nie może być odcięte od zjawisk zachodzących

Tabela 2. Zestawienie zewnętrznych źródeł informacji na potrzeby benchmarkingu w branży motoryzacyjnej oraz czynników sukcesu, które mogą one określać

Benchmarking	
Zewnętrzne źródło informacji	Czynnik sukcesu
Sprawozdania finansowe lub raporty roczne	Liczba sprzedanych pojazdów, Postęp techniczny, Przychody, Zysk/strata netto,
Raporty awaryjności pojazdów firmy <i>DEKRA</i>	Jakość
<i>TOP SAFETY PICK (Insurance Institute for Highway Safety)</i>	Bezpieczeństwo
Raporty <i>OICA</i>	Liczba wyprodukowanych pojazdów
Ranking <i>ETA</i> lub <i>EcoTest ADAC</i>	Ekologiczność
<i>Most accountable companies</i> lub <i>Global 100</i> lub <i>CSR Index</i>	Odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw
Ranking <i>BRANDZ Top 100 (Millward Brown Optimor)</i>	Wartość marki

Źródło: opracowanie własne.

w branży, na rynku, w globalnej gospodarce. Szczególnie branża motoryzacyjna, która skupia w swoim kręgu kilkanaście dużych grup przedsiębiorstw, wielkich koncernów, musi zwracać uwagę na procesy i zmiany zachodzące poza jednostką gospodarczą.

5. Zakończenie

Sytuacja ekonomiczna w branży motoryzacyjnej jest różna w zależności od regionu świata, a nawet kraju. Należy jednak stwierdzić, iż w XXI w. motoryzacja oraz inne sektory, branże podlegają procesowi globalizacji. Funkcjonowanie branży motoryzacyjnej wpływa na stan gospodarki światowej, ale jednocześnie problemy, z którymi boryka się światowa gospodarka, odbijają się echem w branży motoryzacyjnej. Branża ta jest bardzo wrażliwa na wahania koniunktury. Dlatego też szczególnie ważna jest świadomość kadry zarządzającej o warunkach zewnętrznych, w jakich musi działać przedsiębiorstwo.

Czerpanie informacji o otoczeniu z zewnętrznych źródeł jest niezbędne do funkcjonowania podmiotu gospodarczego na globalnym rynku. Poszukiwanie wiarygodnych i użytecznych zewnętrznych źródeł informacji stanowi jeden z czynników skuteczności takich systemów wspomagania decyzji w przedsiębiorstwie, jak rachunkowość zarządcza. Mogą być one wykorzystywane w raportach dla zarządu, benchmarkingu, budżetowaniu lub wielu innych elementach systemu rachunkowości zarządczej.

Literatura

- Baran W., 2011, *Warunki funkcjonowania systemu rachunkowości zarządczej w generowaniu informacji zarządczej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 625, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 18.
- Borowiecki R., Czaja J., Jaki A., 2001, *Rola informacji w procesie pomiaru i oceny wartości przedsiębiorstwa*, [w:] *Zarządzanie zasobami informacji w przedsiębiorstwie. Ku przedsiębiorstwu przyszłości*, red. Borowiecki R., Kwieciński M., Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa, s. 281.
- Forlicz S., 2008, *Informacja w biznesie*, PWE, Warszawa, s. 53-54.
- Jamal N.M., Mastor N.H., Saat M.M., Ahmad M.F., Earnest D.F.A., 2007, *Cost & Management Accounting – An Introduction*, Penerbit UTM, s. 4.
- Jastrzębska U., 2014, *Podstawy działalności gospodarczej w branży motoryzacyjnej*, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Warszawa, s. 14.
- Jaworski J., 2012, *Informacja finansowa w zarządzaniu małym przedsiębiorstwem. Potrzeby – źródła – wykorzystanie*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa, s. 173.
- Lewin T., Newbury S., 2010, *Samochody – najnowsze modele. Prezentacja najlepszych nowych samochodów koncepcyjnych i produkcyjnych świata*, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki, s. 10.
- Mroczo F., Stańkowska M., 2010, *Informacja jako kluczowy zasób współczesnych organizacji*, [w:] *Zarządzanie zasobami informacyjnymi w warunkach nowej gospodarki*, red. Borowiecki R., Czekał J., Wydawnictwo Difin, Warszawa, s. 147.
- Nowak E., 2003, *Zaawansowana rachunkowość zarządcza*, PWE, Warszawa, s. 11.
- Oleński J., 2003, *Ekonomika informacji. Metody*, PWE, Warszawa, s. 49-55.
- Stępiak C., 2010, *Źródła i metody zbierania informacji*, [w:] *Procesy informacyjne w zarządzaniu*, red. Nowicki A., Sitarska M., Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 60.
- Świdowska G.K., 2003, *Informacja zarządcza w procesie formułowania i realizacji strategii firmy – wyzwanie dla polskich przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa, s. 52-57.

Adresy internetowe

- [1] <http://oica.net/category/production-statistics/1999-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2000-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2001-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2002-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2003-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2004-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2005-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2006-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2007-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2008-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2009-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2010-statistics/>; <http://oica.net/category/production-statistics/2011-statistics/> (18.03.2012); <http://www.oica.net/wp-content/uploads/all-vehicles-2011.pdf>; <http://www.oica.net/wp-content/uploads/All-vehicles-2012.pdf>; <http://www.oica.net/wp-content/uploads/total-2013.pdf>; <http://www.oica.net/wp-content/uploads/Total-2014-Sept.-151.pdf> (28.11.2015).
- [2] <http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/cl99cons2.pdf>; http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/world_ranking2000.pdf; <http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/worldranking2001.pdf>; <http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/Worldranking2002.pdf>; http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/Worldranking_2003.pdf; <http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/worldranking.pdf>; <http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/worldranking2005.pdf>; <http://oica.net/>

- wp-content/uploads/world-ranking-2006-july-08.pdf; <http://oica.net/wp-content/uploads/world-ranking-2007.pdf>; <http://oica.net/wp-content/uploads/world-ranking-2008.pdf>; <http://oica.net/wp-content/uploads/ranking-2009.pdf>; <http://oica.net/wp-content/uploads/ranking-2010.pdf> (28.02.2012); <http://www.oica.net/wp-content/uploads/cars-2012-2.pdf>; <http://www.oica.net/wp-content/uploads/Cars-2014-Sept.15.pdf> (28.11.2015).
- [3] http://oica.net/wp-content/uploads/worldprod_country.PDF; http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/worldprod_country2001.pdf; http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/worldprod_country2002.pdf; http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/worldprod_country2003.pdf; http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/worldproduction_country2004.pdf; http://oica.net/wp-content/uploads/2007/06/worldproduction_country2005-2.pdf; <http://oica.net/wp-content/uploads/country.pdf>; <http://oica.net/wp-content/uploads/all-vehicles-2006-2007.pdf>; <http://oica.net/wp-content/uploads/all-vehicles-2007-2008.pdf>; http://oica.net/wp-content/uploads/all-vehicles-2008-2009_2.pdf; <http://oica.net/wp-content/uploads/all-vehicles-2010.pdf>; <http://oica.net/wp-content/uploads/all-vehicles-2011.pdf> (18.03.2012); <http://www.oica.net/wp-content/uploads/All-vehicles-2012.pdf>; <http://www.oica.net/wp-content/uploads/Total-2014-Sept.-151.pdf> (28.11.2015).